

Sammanställning av uppgifter från lärarenkäten för ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk i årskurs 6, läsåret 2017/2018

Inledning

Under läsåret 2017/2018 genomfördes ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk i årskurs 6 för sjunde gången. Provets syfte är bland annat att fungera betygstödjande. 2018 års prov har gett underlag för bedömningar enligt betygsskalan F–A på delprovsnivå och genom ett sammanvägt provbetyg. Resultaten från de olika delproven ger läraren en möjlighet att urskilja hur eleven har presterat i förhållande till olika delar av kunskapskraven. Provbetyget sammanfattar de kunskaper som eleven har visat i ämnesprovet.

Till ämnesprovet hör en lärarenkät, vilken består av 33 frågor. Flertalet av dessa är flervalfrågor med utrymme för lärarnas kommentarer. Efter en tydlig minskning av enkätsvar under de senaste två åren har trenden vänt och en viss ökning kan återigen märkas. Årets lärarenkät besvarades av 511 lärare, vilket är en ökning jämfört med året innan då 440 lärare deltog. Av de 511 lärare som svarade på enkäten undervisar 489 i ämnet svenska och 156 i ämnet svenska som andraspråk. Alltså undervisar flertalet svenska som andraspråklärare även i svenska. Fördelningen av hur länge lärarna har varit verksamma visas i tabell 1 nedan:

Tabell 1. Antal verksamma år som lärare.

	0–10 år	11–20 år	Mer än 20 år	Totalt
Hur många år har du arbetat som lärare?	29,9 %	41,3 %	28,8 %	100 %

Av de lärare som har besvarat årets enkät är det nästan 9 av 10 som anger att de har behörighet för det prov de har bedömt. Ett återkommande svar bland kommentarerna är att lärarna är behöriga i svenska men inte svenska som andraspråk.

Lärarna har förberett sina elever inför genomförandet av provet genom att *informera om brev till elever respektive brev till vårdnadshavare* (85 procent), *använda information från häftet Lärarinformation* (95 procent), *låta eleverna genomföra uppgifter ur tidigare nationella prov* (83 %) och *använda material i bedömningsportalen* (51 procent). Bland kommentarerna återfinns även svar som att eleverna har fått träna på uppgifter med tidsbegränsning samt att de fått träna genom att arbeta med material från olika läromedel.

Synpunkter på provets innehåll

I detta avsnitt redovisas lärarnas generella helhetsintryck av ämnesprovet.

Lärarna är generellt sett nöjda med årets ämnesprov i årskurs 6, vilket kan avläsas i tabell 2. Andelen lärare som *instämmer helt* i att provet som helhet är bra har ökat med drygt 10 procent jämfört med förra året.

Tabell 2. Provet som helhet är bra.

	Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt
Provet som helhet är bra	64,4 %	32,9 %	2,3 %	0,4 %	100 %

Gällande elevernas reaktioner på ämnesprovet svarar lärarna att ca 70 procent av eleverna i huvudsak var *positiva*, 20 procent *både positiva och negativa*, 6,2 procent *varken positiva eller negativa* och 0,8 procent *i huvudsak negativa*. Lärarnas kommentarer går från mer positiva, till exempel att provet är "kul", "motiverande" och består av "elevnära ämnen", till mer negativa, till exempel att provet är "svårt", innehåller "långa texter" och att det "gör eleverna nervösa".

Tabell 3 visar att en majoritet av lärarna anser att provet *helt* eller *till viss del* är ett stöd för betygssättningen.

Tabell 3. Provet som helhet är ett stöd för betygssättningen.

	Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt
Provet som helhet är ett stöd för betygssättningen.	59,1 %	34 %	6,1 %	0,4 %	99,6 %

De flesta lärarna anser även att provet bidrar till att konkretisera kursplanen (se tabell 4 nedan).

Tabell 4. Provet som helhet bidrar till att konkretisera kursplanen.

	Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt
Provet som helhet bidrar till att konkretisera kursplanen.	49,3 %	39,3 %	9 %	1 %	98,6 %

En klar majoritet av lärarna anser att elevernas resultat på delproven ligger i linje med deras övriga prestationer under läsåret (se tabell 5). Även bland kommentarerna till enkätfrågan skriver lärare att många elever har presterat i linje med övriga prestationer under året. Dessutom skriver ett flertal lärare att flera elever presterade över förväntan på delprov B1 och B2 och spekulerar i om dessa delprov varit för lätta detta år.

Tabell 5. Anser du att elevernas resultat ligger i linje med deras övriga prestationer under läsåret?

	Ja, för flertalet	Ja, för cirka hälften	Ja, men bara för ett fåtal	Nej	Totalt
Delprov A	87,1 %	10 %	2,1 %	0,6 %	99,8 %
Delprov B1	88,6 %	90 %	1,4 %	0,4 %	99,4 %
Delprov B2	87,2 %	10,4 %	1,4 %	0,4 %	99,4 %
Delprov C1	81,2 %	14,7 %	3,1 %	0,4 %	99,4 %
Delprov C2	78,7 %	16 %	3,1 %	0,6 %	98,4 %

Ungefär 65 procent av lärarna kommer *i ganska hög grad* att väga in provresultatet vid betygssättningen, 29 procent kommer *i hög grad* att väga in det och ca 5 procent kommer *i ganska låg grad* att väga in provresultatet i betygssättningen.

Tabell 6 nedan visar i vilken utsträckning lärarna anser att tiden räckte till för varje delprov. Här kan ses att tiden för samtliga delprov överlag räckte till. I kommentarerna till enkätfrågan märks dock, likt tidigare år, att en del av lärarna tycker att tiden för framför allt delprov C1 är något knapp. Lärarna menar att det till exempel syns i hur eleverna avslutar sina texter, då avslutningarna inte upplevs vara lika planerade och av lika god kvalitet som övriga delar av texten. Några lärare drar slutsatsen att eleverna behöver tränas mer i att skriva med tidsbegränsning under terminens gång.

Tabell 6. Har tiden räckt till för genomförandet av de olika delproven?

	Ja	I stort sett	Nej	Totalt
Delprov A	86,9 %	11,9 %	1 %	99,8 %
Delprov B1	82,4 %	16,8 %	0,8 %	100 %
Delprov B2	82,2 %	16,8 %	0,8 %	99,8 %
Delprov C1	80,6 %	18,4 %	0,6 %	99,6 %
Delprov C2	79,2 %	18,2 %	0,6 %	98 %

På frågan hur det fungerade att genomföra två delprov på samma dag är enkätsvaren i stort sett identiska med förra årets svar. 65 procent av lärarna i årets enkät svarar *bra* och 26 procent *ganska bra*. Cirka 6 procent tycker att det fungerade *mindre bra* och 1 procent svarar att det gick *dåligt*. Många lärare har även lämnat ytterligare kommentarer till denna fråga. En stor majoritet bland kommentarerna nämner aspekter som trötthet och koncentrationssvårigheter som stora hinder för genomförande av två delprov på samma dag. Några lärare skriver också att två prov per dag gynnar starka elever.

Synpunkter på Lärarinformation 1 och 2

Lärarna är till stor del nöjda med häftena Lärarinformation 1 och 2. Ca 80 procent *instämmer helt* i att lärarinformationen ger tillräcklig information för genomförandet av provets olika delar. 18 procent av lärarna svarar *instämmer till stor del* och övriga 2 procent *instämmer till viss del*.

I Lärarinformation 1 och 2 finns även information om anpassningar. Lärarnas åsikter om huruvida informationen om anpassningar varit tillräcklig presenteras i tabell 7 nedan.

Tabell 7. Har du fått tillräckligt stöd i frågor gällande anpassning?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Delprov A	75,9 %	19,4 %	3,3 %	1,2 %	99,8 %
Delprov B1 och B2	55,7 %	37,9 %	5 %	0,6 %	99,2 %
Delprov C1 och C2	45,4 %	44,2 %	6,9 %	2,5 %	99 %

I lärarnas kommentarer om detta uttrycks önskemål om till exempel fler anpassningsmöjligheter. Här nämns specifikt uppläsning av text i delprov B1–B2 som en önskvärd anpassning. Några lärare menar också att ytterligare förtydliganden kring tillåtna och icke tillåtna anpassningar behövs.

Synpunkter på delprov A – muntlig framställning

Cirka 85 procent av lärarna anser att introduktionslektionen för delprov A gick *bra* att genomföra, drygt 14 procent svarar *ganska bra* och ca 1 procent *mindre bra* eller *dåligt*.

Delprov A består av två moment, *Redogörelse* och *Samtal*. Lärarna anser att båda momenten har fungerat bra. När det gäller momentet *Redogörelse* anser 97 procent att det fungerade *bra* eller *ganska bra* och 1 procent *mindre bra*, medan 96 procent av lärarna menade att momentet *Samtal* fungerade *bra* eller *ganska bra* och 2 procent *mindre bra*. Kommentarer om redogörelsemomentet är blandade, till exempel att uppgiften var rolig för eleverna men att upprepningar präglade en del redogörelser. När det gäller samtalsmomentet anser många lärare att det var ett roligt moment men att grupsammansättningen ibland spelar en lite för stor roll för utfallet, ofta i en negativ bemärkelse. Däremot ställer sig lärarna mycket positiva till diskussionsfrågorna som eleverna hade tillgång till under sitt samtal. 87 procent av lärarna anser att eleverna hade hjälp av dessa frågor och 10 procent anser att eleverna *i viss mån* hade hjälp av frågorna.

Bedömningsunderlaget, som består av en bedömningsmatris och övriga bedömningsanvisningar, anses till stor del ha varit stöd för bedömningen av delprov A (se tabell 8). Majoriteten av lärarna såg inte heller några problem med att göra en helhetsbedömning av de två momenten i delprov A (96 procent av lärarna svarar att det antingen gick *bra* eller *ganska bra*). Däremot visar en del kommentarer att helhetsbedömningen kan vara svår i de fall då eleven ligger på olika nivåer i de två momenten.

Tabell 8. Har bedömningsunderlaget varit till stöd i din bedömning av elevernas muntliga prestationer?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Bedömningsmatrisen	79,6 %	17,4 %	2 %	0 %	99 %
Övriga bedömningsanvisningar	67,3 %	20,9 %	4,7 %	0,8 %	93,7 %

De inlästa texterna tillhörande delprov A, *Samtal*, får positiv respons (se tabell 9). Texterna har överlag bedömts som välvalda i större utsträckning än förra årets texter.

Tabell 9. Hur bedömer du de inlästa texterna som används i delprov A, momentet *samtal*?

Text	Välvald	Ganska bra	Olämplig	Totalt
Text 1	68,3 %	20,9 %	3,9 %	93,1 %
Text 2	53,8 %	31,7 %	1 %	86,5 %
Text 3	58,5 %	29 %	0,6 %	88,1 %
Text 4	50,9 %	33,6 %	0,8 %	85,3 %
Text 5	51,4 %	32,9 %	0,6 %	84,9 %

Synpunkter på texthäftet

Lärarna är mycket positiva till årets texter i texthäftet och de får högre betyg än förra årets texter.

Tabell 10 visar att en stor majoritet av lärarna anser att texterna är *välvalda* eller *ganska bra*, medan endast en liten andel menar att texterna är *olämpliga*.

Tabell 10. Vad anser du om texterna i texthäftet?

Text	Välvald	Ganska bra	Olämplig	Totalt
1. Novell	84,7 %	14,1 %	0,4 %	99,2 %
2. Utdrag ur ungdomsroman	78,3 %	19,9 %	1 %	99,2 %
3. Dikt	74,9 %	23,5 %	0,2 %	98,6 %
4. Dikt	74,5 %	24,3 %	0,4 %	99,2 %
5. Dikt	78,8 %	6,1 %	0 %	84,9 %
6. Dikt	76,1 %	22,3 %	0,4 %	98,8 %
7. Artikel	88,4 %	10,6 %	0,6 %	99,6 %
8. Faktatext	88,2 %	11,2 %	0,2 %	99,6 %
9. Artikel	80,6 %	18,2 %	0 %	98,8 %

Lärarna kommenterar även att årets texter känns relevanta, genomtänkta och har välkända teman.

Speciellt artikeln (text 7) upplever lärarna har fångat elevernas intresse. Texter som lärarna anser har varit lite svårare är dikterna och även till viss del faktatexten.

De allra flesta är även nöjda med texthäftets layout, att det går lätt att läsa och är tilltalande. 77 procent anser att häftets layout är bra, 20 procent svarar ganska bra och endast 2 procent tycker att layouten är mindre bra. Några kommenterar att både de själva och eleverna ansåg det vara förvirrande och olämpligt att frågorna i läsförståelsehäftet inte kom i samma ordning som texterna – en kommentar som sannolikt gäller dikternas placering i texthäftet.

Synpunkter på delprov B1 och B2 – läsförståelse

Introduktionslektionen för delprov B1–C2 upplever många lärare har gått *bra* (86 procent), en del *ganska bra* (10 procent) och några (1 procent) *mindre bra*. Även genomförandet av själva delproven har gått bra (se tabell 11). Återkommande kommentarer om tidsbrist förekommer dock.

Tabell 11. Hur fungerade genomförandet av de två delproven?

	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
Delprov B1	91,8 %	7 %	0,6 %	0%	99,4 %
Delprov B2	90,4 %	6,6 %	1 %	0 %	98 %

Lärarna är till stor del positiva till bedömningsanvisningarna för de två delproven (se tabell 12). Eleveexemplen är en uppskattad del av bedömningsanvisningarna och en del lärare efterfrågar fler sådana exempel. De två sista uppgifterna i delprov B2 är något svårare att bedöma, menar några lärare.

Tabell 12. Har bedömningsanvisningarna till de två delproven gett dig det stöd du behöver vid bedömningen av elevernas lösningar?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Delprov B1	79,8 %	17,6 %	1,2 %	0 %	98,6 %
Delprov B2	77,9 %	18,6 %	1,7 %	0 %	98,2 %

Synpunkter på delprov C1 och C2 – skrivuppgifter

Introduktionen av delprov C1 och C2 fungerade *bra* eller *ganska bra* för cirka 98 procent.

För det stora flertalet elever har skrivuppgifterna fungerat *bra* eller *ganska bra*, medan de för endast en relativt liten andel elever har fungerat *mindre bra*. I kommentarerna lyfter några lärare att sakprosauppgiften (en argumenterande text) var svår för eleverna, bland annat på grund av "för lite träning av den texttypen" och att "ämnet gjorde det svårt för eleverna att välja sida och därmed producera en text som följer instruktionerna".

Tabell 13. Hur fungerade de två skrivuppgifterna för dina elever?

	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
Delprov C1	71,4 %	25,8 %	2,4 %	0 %	99,6 %
Delprov C2	65,5 %	28,2 %	5,1 %	0 %	98,8 %

96 procent av lärarna anser att bedömningsmatriserna för delprov C1 och C2 ger, eller *i stort sett* ger, det stöd de behöver vid bedömningen av elevernas lösningar. Övriga bedömningsanvisningar får också positiva omdömen, men i kommentarerna efterfrågas fler elevexempel (fler för vissa betyg och även fler exempel skrivna av elever som har svenska som andraspråk). Dessutom efterfrågas stöd för hur texter som inte följer instruktionen bör bedömas.

Tabell 14. Har bedömningsunderlaget varit till stöd i din bedömning av elevernas prestationer?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Bedömningsmatrisen delprov C1	78,3 %	18,2 %	1,3 %	0,2 %	98 %
Övriga bedömningsanvisningar delprov C1	70,6 %	24,6 %	1,8 %	0,6 %	97,6 %
Bedömningsmatrisen delprov C2	75,9 %	19,4 %	1,6 %	0,2 %	97,1 %
Övriga bedömningsanvisningar delprov C2	68,1 %	24,8 %	1,8 %	0,6 %	95,3 %

Andra aspekter av provet

Svenska som andraspråk och provets genomförande för nyanlända

Angående elever som läser svenska som andraspråk tyder lärarnas enkätsvar på att det har gått bra eller ganska bra för dessa elever vid genomförandet av provet, men även att det gått mindre bra eller dåligt för drygt 9 procent av dessa. I lärarnas kommentarer finns bland annat synpunkter om att provet innehåller långa texter, vilket blir problematiskt för denna elevgrupp.

Tabell 15. Hur har ämnesprovets olika delar fungerat för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk?

	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
Hur har ämnesprovets olika delar fungerat för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk?	29,7 %	24,1 %	7,8 %	1,6 %	63,2 %

Lärarna fick även kommentera hur provet fungerat för nyanlända elever. Kommentarererna visar att det finns elever i denna grupp för vilka provet har gått bra att genomföra, medan det för andra inte gått så bra, främst på grund av bristande språkkunskaper och tidsbrist. I de fall där elever i denna grupp inte genomfört provet alls är skälet oftast bristande språkkunskaper.

Bedömning

Tabell 16 visar att sambedömning förekommer i varierande grad i alla delprov. Sambedömning är vanligast i delprov C1 och C2 och ungefär lika vanligt i delprov A som i delprov B1 och B2.

Kommentarerna visar att sambedömningen kan ha organiserats av kommunen eller av skolan, i till exempel arbetslaget eller med en kollega. I vissa fall har sambedömning endast skett när läraren är

osäker på en specifik elevtext. Andra lärare menar att det snarare har förts diskussioner kring bedömning än att man regelrätt sambedömt. Ytterligare andra lärare lyfter att man i stället aidentifierat prov eller låtit en kollega bedöma för att uppnå en mer rättvis bedömning. Även tankar om vikten av sambedömning lyfts, men också att bland annat tidsbrist gör det svårt att genomföra sambedömning för alla prov.

Tabell 16. Hur sker bedömningen av ämnesprovet?

	Samtliga elevprestationer sambedöms	Många elevprestationer sambedöms	Vissa elevprestationer sambedöms	Samtliga elevprestationer bedöms av mig ensam	Samtliga elevprestationer bedöms av annan lärare	Totalt
Delprov A	27,2 %	8,4 %	17,4 %	38,9 %	5,3 %	98,8 %
Delprov B1	30,1 %	12,1 %	31,3 %	20,6 %	4,9 %	99,6 %
Delprov B2	29,9 %	12,5 %	31,3 %	20,4 %	5,1 %	99,6 %
Delprov C1	54,4 %	15,9 %	16 %	7,2 %	5,1 %	99 %
Delprov C2	53,6 %	16,2 %	16,8 %	7,1 %	4,7 %	98,8 %

Övriga synpunkter

I slutet av enkäten har lärarna möjlighet att delge övriga synpunkter på provet. Likt tidigare år nämns här vissa önskemål om digitalisering och central rättning. Tidsbrist och att varje lärares tolkning kan leda till olika bedömningar anses vara viktiga argument för central rättning.

Några lärare anser att det är problematiskt att provbetyget tas fram genom att väga ihop delprovsbetygen, eftersom det skiljer sig från hur terminsbetyg sätts (att man måste uppfylla samtliga krav för betygen under det satta betyget).

Det efterfrågas även en vidare diskussion och bättre riktlinjer för huruvida nyanlända ska genomföra ämnesprovet eller ej.

Det finns lärare som menar att det vore gynnsamt om provet genomfördes under fler dagar.

Trots flera förslag angående ämnesprovets utvecklingsmöjligheter förekommer även många kommentarer om att årets prov uppskattades av både lärare och elever. Temat anses till stor del vara välvalt och texterna likaså.

Lärarenkäten innehöll även en förfrågan om att delta i framtida utprövningar av ämnesprovet för årskurs 6. 30 procent av lärarna anmälde sitt intresse för att delta i ordinarie utprövningar, och 35 procent anmälde sitt intresse för att delta i utprövningar som kräver datoranvändning. Bland kommentarerna märks också att det finns ett stort intresse och nyfikenhet för de digitala utprövningarna, även bland de lärare som inte kan delta i utprövningar på grund av att de inte kommer att undervisa i årskurs 6 kommande år eller att skolan inte har tillgång till datorer för samtliga elever.

Sammanfattning

Avslutningsvis kan återigen nämnas att svarsfrekvensen för första gången på några år har ökat och att de lärare som har valt att delta i enkätundersökningen generellt är positivt inställda till årets ämnesprov, till och med lite mer positiva än till förra årets prov gällande en majoritet av enkätfrågorna. Samtidigt menar lärarna att det finns förbättringspunkter, vilka syns i framför allt kommentarerna. Sammanfattningsvis verkar det sjunde ämnesprovet för årskurs 6 ha mottagits väl.

Provggruppen riktar ett stort tack till alla som besvarat årets lärarenkät. Alla synpunkter är värdefulla för vidare utvärdering och utveckling av det nationella provet.